

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра _ **банківської справи**_
(найменування кафедри)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

(підпис)

2019 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності _072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(шифр та найменування спеціальності)
за магістерською програмою професійного спрямування
«Управління діяльністю банків на фінансовому ринку»
(назва магістерської програми)

на тему: **«Управління конкурентоспроможністю банків на
кредитному ринку»**

Виконавець:

Студентка ЦЗВФН
Корой Карина
(прізвище, ім'я, по батькові)

Науковий керівник:

_ к.е.н., доцент_
Няньчук Н.
(науковий ступінь, вчене звання)
(прізвище, ім'я, по батькові)

АНОТАЦІЯ

Корой К. «Управління конкурентоспроможністю банків на кредитному ринку».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності «072 Фінанси, банківська справа та страхування» за магістерською програмою професійного спрямування.

Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2019.

У роботі обґрунтовано, що банківський менеджмент має оперативно реагувати на негативний вплив факторів зовнішнього середовища, формувати та реалізовувати стратегії підвищення своїх конкурентних переваг, які здатні позитивно виокремити їх у конкурентному середовищі. Доведено, що ефективно управління конкурентною позицією банку може забезпечити стійкий фінансовий стан банку та слугувати основою формування його конкурентної стратегії. Проведено оцінку конкурентних позицій банків України у конкурентному середовищі та визначено можливість зробити прогноз щодо їх змін у майбутньому.

У дослідженні узагальнено теоретичні підходи до визначення конкурентних переваг банків в умовах конкуренції; проведено аналіз конкурентних позицій вітчизняних банків на фінансовому ринку, запропоновано пропозиції щодо вдосконалення процесів формування конкурентних переваг банків України.

Ключові слова: конкуренція, фінансовий ринок, банки, конкурентні переваги, депозити, кредити.

ANNOTATION

Koroy K. “Management of the competitiveness of banks for the credit market”.

Qualification work for the Master's Degree in the specialty 072 Finance, Banking and Insurance for the Master's Degree Program.

Odessa National Economic University. - Odessa, 2019.

The paper argues that banking management should respond promptly to the negative impact of environmental factors, formulate and implement strategies to enhance their competitive advantage, which can positively distinguish them in a competitive environment. It is proved that effective management of a bank's competitive position can ensure a stable financial position of the bank and serve as a basis for shaping its competitive strategy. The competitive positions of Ukrainian banks in the competitive environment have been evaluated and the possibility of forecasting their changes in the future has been determined.

The study generalizes theoretical approaches to determining the competitive advantages of banks in a competitive environment; the analysis of competitive positions of domestic banks in the financial market, proposes to improve the processes of formation of competitive advantages of Ukrainian banks.

Keywords: competition, financial market, banks, competitive advantage, deposits, loans.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КОНКУРЕНЦІЇ НА КРЕДИТНОМУ РИНКУ НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ	
1.1 1.1. Поняття кредитного ринку та його роль в ринковій структурі економіки	7
1.2 Нормативно-правове забезпечення регулювання кредитного ринку небанківських фінансових установ	15
1.3 Конкурентні позиції фінансових установ на ринку кредитних послуг	17
Висновки до першого розділу.....	21
РОЗДІЛ 2. АНАЛІТИЧНІ АСПЕКТИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ БАНКІВ НА РИНКУ КРЕДИТНИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ	
2.1 Особливості та оцінка конкурентних позицій банків на кредитному ринку в Україні	23
2.2 Оцінка конкурентоспроможності фінансових компаній на кредитному ринку небанківських фінансових установ	34
2.3 Оцінка конкурентоспроможності ломбардів на кредитному ринку небанківських фінансових установ	43
Висновки до другого розділу	46
РОЗДІЛ 3. МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСІВ ОЦІНЮВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ	
3.1 Методичні засади забезпечення конкуренції на банківському ринку	49
3.2 Модель управління конкурентоспроможністю банку	58
3.3 Науково-методичні основи розробки конкурентної стратегії банку.....	65
Висновки до третього розділу.....	78
ВИСНОВКИ.....	80
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	84

ВСТУП

Актуальність теми дослідження Сучасні тенденції розвитку ринку кредитних послуг в Україні підтверджують, що більшість вітчизняних банків повинні вийти зі стану, коли їм доводилося вирішувати питання, виключно пов'язані з проблемами виживання, до розвитку бізнесу, необхідності капіталізації, розширення інфраструктури, збереження своїх активів, створення нових нетрадиційних для українського фінансового ринку банківських продуктів, і, відповідно, створення ефективної системи управління, яка б відповідала реаліям сьогодення. У зв'язку з цим, об'єктивним є підвищення інтересу банків до питань оцінки конкурентної позиції по відношенню до конкурентів та зміцнення власної.

Сучасні умови ведення банківського бізнесу характеризуються падінням довіри населення, втратою банками підтримки іноземних кредиторів та інвесторів внаслідок прояву кризи 2008–2009 рр., її наслідків та у зв'язку зі загостренням ситуації через події 2014–2015 рр. в Україні. Поряд з цим в умовах гострої конкуренції з боку зростаючої кількості небанківських фінансово-кредитних установ комерційні банки для забезпечення стабільності та розвитку змушені досить зважено підходити до реалізації кредитної політики, формування збалансованого за рівнем доходності та ризиковості кредитного портфеля як основного інструменту максимізації прибутковості банківської діяльності. А відтак на сьогодні актуальними для аналізу є особливості конкуренції на ринку кредитних послуг України, зокрема аспекти конкурентоспроможності кредитних інститутів.

Водночас небанківські фінансово-кредитні установи в Україні переживають початковий період свого становлення, але їх розвиток набуває динамічного характеру, тому актуальним є подальше дослідження правої природи їх діяльності, функцій, які вони виконують в економіці держави, та оцінка можливостей до конкуренції щодо банківських установ.

Зокрема актуальним сьогодні конкурентним напрямом діяльності комерційних банків та небанківських фінансово-кредитних установ на вітчизняному ринку кредитних послуг виступає споживче кредитування, що останнім часом набуває значних масштабів, проте все ж характеризується високою вартістю кредитів для фізичних осіб та значною ймовірністю неповернення позик кредиторам. Дана ситуація обґрунтовує необхідність для кредитних інститутів у виробленні особливих прийомів і засобів збереження свого місця на ринку, тобто виникає потреба у визначенні та реалізації стратегій конкурентоспроможного розвитку.

Мета і завдання дослідження. Метою даної дипломної роботи є з'ясування сутності поняття конкуренції та вивчення особливостей протистояння комерційних банків та небанківських фінансово-кредитних установ, аналіз їх діяльності та визначення конкурентних позицій на ринку кредитних послуг України. Важливим етапом дослідження є розробка напрямів підвищення функціональної ефективності банківських установ у процесі надання кредитних послуг для досягнення високого рівня конкурентоспроможності, оскільки саме комерційні банки є основою стабільного розвитку фінансового сектору вітчизняної економіки.

Для досягнення поставленої мети передбачено постановку, формулювання та розв'язання таких завдань:

- визначити форму та основне поле конкуренції між кредитними інститутами на ринку кредитних послуг;
- з'ясувати конкурентні позиції небанківських фінансово-кредитних установ щодо банків;
- здійснити порівняльний аналіз основних показників діяльності кредитних інститутів;
- порівняти основні параметри споживчих кредитів, які пропонують комерційні банки та небанківські фінансово-кредитні установи;
- встановити стратегії забезпечення конкурентоспроможності банківських установ з урахуванням зарубіжного досвіду.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є сфера конкуренції на ринку кредитних відносин, що виникає між банками та небанківськими фінансово-кредитними установами на умовах постійно зростаючого попиту на кредит від населення України.

Предметом дослідження є діяльність банківських та небанківських фінансово-кредитних установ, спрямована на кредитування фізичних осіб для задоволення їх споживчих потреб, що потребує додаткового залучення грошових коштів позичальниками та посилює конкуренцію на ринку кредитних послуг.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань у роботі використано ряд методів наукового дослідження, а саме – системний аналіз, метод порівняльних переваг, табличне та графічне моделювання, аналіз еластичності та метод прогнозування. Перший із зазначених методів дослідження необхідний для вивчення теоретичних аспектів конкуренції на кредитному ринку, наступні – для проведення аналізу конкурентоспроможності кредитних установ, а метод прогнозування застосовано для визначення стратегії подальшого розвитку банків.

Інформаційна база роботи. Теоретичну основу дослідження складають наукові праці вчених та останні публікації економічного змісту в періодичних виданнях, статистичну основу – нормативні документи, Вісник та Бюлетень Національного банку України, річні звіти НБУ та Нацкомфінпослуг, публікації аналітичних агентств.

Наукова новизна роботи. З теоретичної точки зору, уточнено економічний зміст кредиту, кредитного ринку, конкуренції та конкурентних переваг, який відображає значимість кожної категорії у розвитку кредитних відносин.

З практичної точки зору, встановлено, що основним полем конкуренції кредитних установ на кредитному ринку України є споживче кредитування. Конкурентна боротьба ґрунтується на основних відмінностях в діяльності аналізованих установ та на динаміці показників їх розвитку.

Також набули подальшого розвитку пропозиції щодо підвищення ролі нецінових методів конкурентної боротьби, а особливо впровадження вітчизняними банками стратегії Customer relations management, вдосконалення ризик-менеджменту, програм споживчого кредитування та іміджевої політики, що дозволяє забезпечити ефективнішу співпрацю з клієнтами, запобігати їх «відпливу» до конкурента і, таким чином, збільшити прибутковість банку та зміцнити його конкурентоспроможність.

Практичне значення отриманих результатів у тому, що вони можуть використовуватись в процесі вдосконалення кредитної політики і кредитних відносин банківських установ при розробленні стратегії підвищення рівня конкурентоспроможності, яка повинна бути направлена на формування довгострокових відносин з клієнтами при стратегії розвитку ознак індивідуальності.

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Повний обсяг дипломної роботи – 77 сторінок, розміщено 14 таблиць, 12 ілюстрацій, список використаних джерел зі 53 найменувань.

ВИСНОВОК

У роботі наведено теоретичне узагальнення і нове вирішення наукової задачі, що виявляється в удосконаленні теоретико-методичних засад і практичних рекомендацій щодо підвищення конкурентоспроможності банків. Проведена робота дала змогу сформулювати низку висновків теоретичного та науково-прикладного характеру, котрі забезпечили вирішення завдань дослідження відповідно до поставленої мети.

1. Сучасний етап розвитку вітчизняного фінансового ринку вносить низку особливостей у процес формування банківських конкурентних відносин, при цьому найсуттєвіший вплив забезпечується глобалізаційними процесами та, зокрема, підвищенням присутності іноземного банківського капіталу. Проведений аналіз виявив негативні наслідки даного процесу для вітчизняних банків, щодо яких спостерігається зниження ринкових позицій, особливо на кредитному ринку.

3. Основою забезпечення конкурентоспроможності банку є конкурентна стратегія, результативність впровадження якої залежить від її відповідності внутрішнім характеристикам банку та умовам і потребам зовнішнього середовища. Це визначає особливості вибору банками значущої конкурентної переваги: для великих установ – це капіталомісткі проекти, призначені для удосконалення якісних складових бізнес-процесів; у випадку середніх та малих – індивідуалізація діяльності.

4. Рівень впливу результатів діяльності банку на регіональному ринку на його потенційні ринкові позиції на фінансовому ринку визначається розвиненістю регіональної інфраструктури банківської установи. Визначено та обґрунтовано фактори впливу на потенціал банку до результативної конкурентної боротьби. Введено поняття “конкурентоспроможність банку на регіональному ринку”; доведено, що рушійними чинниками процесу її забезпечення є якість обслуговування клієнтів та відповідність діяльності регіональної банківської мережі стратегічній програмі, а також соціально-

економічному потенціалу територіальної одиниці. Останнє сприяє підвищенню гнучкості діяльності банку по відношенню до зовнішніх умов та якості задоволення фінансових потреб суб'єктів регіону.

5. Обґрунтовано, що найсуттєвішим недоліком існуючої практики діяльності банку на регіональному ринку є низький рівень адаптації банківських процесів до соціально-економічних особливостей регіонів України. Проведений регресійний аналіз впливу основних соціально-економічних факторів на інтенсивність розвитку банківської інфраструктури у регіоні довів, що економічний рівень регіону не є вирішальним чинником та несуттєво впливає на управлінське рішення щодо формування регіональної мережі банками України. Визначальним параметром є кількісне представлення небанківських фінансових установ в області та банків-юридичних осіб.

6. З метою підвищення якості дистанційного діагностування зовнішнього середовища банку введено показник насиченості регіону банківськими інститутами, який характеризує рівень інтенсивності банківської конкуренції на регіональному ринку. Доведено доцільність його використання для підвищення фінансової та економічної обґрунтованості рішень щодо вибору регіонального ринку для реалізації банківської діяльності; запропоновано його застосування для оцінки рівня регіональної однорідності банківського сектора.

7. Автором визначено можливі наслідки існуючої тенденції до посилення централізованості у взаємовідносинах на рівні “центральний офіс – територіальні підрозділи” та активного укрупнення регіональної інфраструктури банку. Обґрунтовано, що дані процеси, які переважно існують у великих банках та мають на меті зниження витрат, очікувано призведуть до втрат ними ринкових позицій на регіональних ринках на користь невеликих банківських установ. Тому необхідним є впровадження більш виважених підходів до управління діяльністю банку в регіонах.

8. З метою забезпечення диференційованого підходу до процесу

реалізації регіональної політики банку удосконалено процес планування діяльності регіональних підрозділів банку, а саме процедуру визначення планових показників діяльності регіональних підрозділів банку на етапі тактичного планування. Обґрунтовано доцільність урахування соціально-економічного потенціалу регіону, інтенсивності банківської конкуренції на певній території та рейтингу банку на регіональному ринку. Використання запропонованого підходу забезпечує справедливий розподіл планових завдань між регіональними підрозділами банку відповідно до фінансово-економічного потенціалу території; об'єктивну порівняльну оцінку результатів структурних підрозділів банку, які функціонують у неоднорідних зовнішніх середовищах; сприяє формуванню реальних планових завдань та дозволяє попереджати появу проблемних активів. Апробація у банках підтвердила практичну значущість авторських пропозицій.

9. Розроблено та апробовано науково-методичний підхід до побудови ефективної регіональної мережі банку, який передбачає: пошук оптимальної регіональної структури окремого банку чи вибраної групи банків; прогнозування зміни сумарного прибутку банку та/або банківської системи в цілому при заданих змінах регіональної структури; оптимізацію структури банківської системи на регіональному ринку в цілому. Результатом упровадження даного підходу є визначення оптимальної кількості регіональних структурних підрозділів банку з урахуванням їх територіального розміщення за критерієм максимізації прибутку. При цьому забезпечується можливість відстежувати прогнозну реакцію інших банків на зміну кількісних параметрів регіональної мережі досліджуваного банку. Апробація підтвердила, що даний науково-методичний підхід є інструментом попереджувальної дії щодо прийняття неефективних рішень в аспекті зміни регіональної структури банку. Його використання знижує рівень невизначеності результатів процесу розвитку регіональної мережі банку, а отже, забезпечує банк додатковими конкурентними перевагами та сприяє підвищенню його

конкурентоспроможності на регіональних ринках.

Застосований метод розрахунку інтегрального показника оцінки конкурентоспроможності має практичну цінність і може застосовуватися для проведення експрес оцінювання позиціонування на ринку кредитних послуг, а також на інших ринках фінансових послуг із вибором переліку показників, які притаманні саме цим ринкам.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ареф`єва О.В. Управління розвитком економічних систем: теорія, механізми регулювання та управління [Текст]: монографія / О.В. Ареф`єва, В.В. Прохорова. – Х.: [УкрДАЗТ], 2010. – 301 с.
2. Базадзе К. М. Перспективні види інноваційних послуг банків [Текст] / К. М. Базадзе // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2012. – № 2 (14). – С. 220-224.
3. Бюлетень Національного банку України [Текст] / Щомісячне аналітично-статистичне видання Національного банку України. – 2014. – № 9. – 189 с.
4. Ведернікова С.В. Інформаційні технології як інструмент взаємодії банківської сфери з національною економікою [Текст] / С.В. Ведернікова // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 4. – С. 79-85.
5. Вовчак О.Д. Кредит і банківська справа [Текст]: підручник / О.Д. Вовчак. – К.: Знання, 2008. – 564 с.
6. Герасименко. В. В. Економічна сутність і особливості банківської конкуренції та конкурентоспроможності банків [Текст] / В.В. Герасименко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць / ДВНЗ "УАБС НБУ". – Суми. – 2011. – № 32. – С. 7.
7. Горбенко О.В. CRM-рішення в Україні: ефективний інструментарій маркетингу або популярна тема [Текст] / О.В. Горбенко, Ю.А. Бех // Вісник ДНУ.– 2009.– №5. – С. 19-23.
8. Гроші та кредит [Текст]: підручник / За заг. ред. М.І. Савлука. – К: КНЕУ, 2006. – 744 с.
9. Гуторова І.В. Конкуренція як економічна категорія та її особливості в аграрному секторі економіки [Текст] / І.В. Гуторова // Вісник ЖДТУ. – 2010. – №3(53). – С. 46-50.

10. Дзюблюк О. В. Сучасні аспекти розуміння сутності і ролі кредиту як економічної категорії [Текст] / О. В. Дзюблюк // Світ фінансів. – 2010. – № 1. – С.7–16.

11. Драган О.І. Управління конкурентоспроможністю підприємства [Текст]:

монографія / О.І. Драган. – К. : ДАКККиМ, 2006. – 23 с.

12. Євтушенко Н.М.Тенденції розвитку іпотечного кредитування в Україні [Текст] / Н.М. Євтушенко // Науковий журнал "Молодий вчений". – 2014. – №10 (13), Частина 1 . – С.62–65.

13. Звіт про діяльність Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, за 2013 рік [Електронний ресурс]

// Офіційний сайт Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг

України. – Режим доступу : <http://www.dfp.gov.ua/742.html>.

14. Іванова Т.Г. Комплексна оцінка формування та реалізації комунікаційної стратегії банків України [Текст] / Т.Г. Іванова // Економічний вісник університету.

– 2011. - № 17. – С. 1 – 9.

15. Інформаційно-аналітичний бюлетень КМУ: Банківська система України стає більш надійною [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.info-kmu.com.ua/2013-10-27-000000pm/article/16673621.html>

16. Зверяков М. І. Управління фінансовою стійкістю банків: навчальний посібник [Текст] / М. І. Зверяков, В. В. Коваленко, О. С. Сергєєва. - Одеса: Атлант, 2014. - 484 с.

17. Конкуренція та конкурентоспроможність [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://conference.spkneu.org/2013/12/konkurenciya-ta-konkurentnospromozhni/>

18. Криза триває: огляд ринку іпотечного кредитування за 2013 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://ua.prostobank.ua/zhitlo_v_kredit/statti/kriza_trivae_oglyad_rinku_ipotechnog_o_kredituvannya_za_2013_rik

19. Кредити готівкою від кредитних спілок: нюанси і відмінності від банківських позик (Блог) [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://ua.prostobank.ua/spozhivchi_krediti/statti

20. Кучеренко Т.В. Аналіз та оцінка сучасного стану кредитного ринку України / Т.В. Кучеренко, О.В. Мелентьєва // [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://www.rusnauka.com/13_EISN_2013/Economics/1_136480.doc.htm

21. Лютий І.О. Банківський маркетинг [Текст]: підручник / І.О. Лютий, О.О. Солодка. – К.: Центр учбової літератури 2 видання, 2010. – 689 с.

22. Мірошніченко О.В. Банківська конкуренція: сутність та особливості [Текст] / О.В. Мірошніченко // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2011. – № 3 (12). – С. 213-218.

23. Мировой рынок CRM мировой рынок: сегодня и завтра [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://www.prostobankir.com.ua/it/analitika/crm_mirovoy_rynok_segodnya_i_zavtra
а

24. Національне рейтингове агентство «Рюрік»: Аналітичний огляд ринку небанківських фінансових послуг України за I півріччя 2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://rurik.com.ua/documents/research/non_banks_2_kv_2014.pdf

25. Національне рейтингове агентство «Рюрік»: Аналітичний огляд банківської системи України за I півріччя 2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://www.rurik.com.ua/documents/research/bank_system_2_kv_2014.pdf

26. Общая теория денег и кредита [Текст] : учебник / Под ред.. Е.В. Жукова.

– М: ЮНИТИ, 2005. – 135 с.

27. Основні показники діяльності банків України на 1 липня 2014 року

[Електронний ресурс] // Вісник Національного банку України. – 2014. – №8(222).

– С. 33.

28. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний

ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>

29. Офіційний сайт Національної комісії з регулювання ринків фінансових послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dfp.gov.ua>

30. Партин Г. О. Стан споживчого кредитування в Україні та перспективи його розвитку з врахуванням умов сучасної фінансово-економічної та політичної ситуації [Електронний ресурс] / Г. О. Партин, Я. Р. Грудка // Науковий вісник НЛТУ України. - 2014. - Вип. 24.6. - С. 257-262.

31. Пінчук Т.А. Аналіз сучасного стану умов споживчого кредитування фізичних осіб в Україні / Т. А. Пінчук, О.В. Костенко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2020>

32. Про Антимонопольний комітет України: закон України : прийнятий 29.11.1993 р. №3659 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Офіц. Вид. // Відомості Верховної Ради. – 1996. – С.114 – 125.

33. Про банки і банківську діяльність: закон України : прийнятий 07.12.2000 №2121 – III [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Офіц. Вид. // Відомості Верховної Ради. – 2000. – №5-6. – С. 30.

34. Про захист економічної конкуренції: закон України: прийнятий 11.01.2001 р. №2210 – III [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Офіц. Вид. // Відомості Верховної Ради. – 2001. – №12. – С.64.

35. Просович О. П. Управління ризиками комерційного банку [Текст] / О. П. Просович, К. В. Процак // Вісн. Нац. ун-ту "Львів. політехніка". – 2010. – № 684. – С. 194–199.

36. Річний звіт Національного банку України [Текст] / Щорічне аналітично-статистичне видання Національного банку України. – 2014. – 186 с.

37. Сідельник О.П. Позиціонування небанківських фінансових

установ на ринку фінансових послуг як фактор підвищення їх конкурентоспроможності [Текст] / О.П. Сідельник // Вісник Університету банківської справи НБУ. – 2011.

– № 2 (11) . – С. 234-239.

38. Сидоренко В.А. Кредитна політика як чинник підвищення конкурентних переваг національної економіки [Текст] / В.А. Сидоренко // Збірник наукових праць Національного університету держ.подат.служ.України. – 2009. – №1. – С.

259-265

39. Слобода Л. Фінансовий ризик-менеджмент банків України в посткризовий період [Текст] / Л. Слобода, М. Шморгай // Економічний аналіз. –

2011. – №8. – С. 397 – 403.

40. Сутність та види нетрадиційних банківських операцій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gendocs.ru/v5936/>

41. Сухораба В. Сутність кредитного ринку та прояви його змісту в умовах трансформації суспільства [Текст] / В. Сухораба // Економіка. Фінанси. Право. –

2009. – № 2. – С. 12-17.

42. Тиркало Р.І. Банківська справа [Текст]: навч. посібник / Р.І. Тиркало. – Тернопіль: Карт-бланш, 2001. – 630 с.

43. Ткачук В.О. Маркетинг у банку [Текст]: навч. посібник / В.О. Ткачук // Тернопіль : "Синтез-Поліграф", 2006. – 541 с.

44. Тропіна В. Б. Фінансові посередники: основні тенденції розвитку в

Україні [Текст] / В. Б. Тропіна, Л. В. Лисяк // Економічний простір. – 2011. – №50. – С. 178-184.

45. Труш І.Є. Іноземний досвід здійснення банківських операцій щодо надання споживчих кредитів [Текст] / І.Є. Труш // Науковий вісник НЛТУ України. – 2013. – Вип. 23.13. – С. 327–333.

46. Ушакова И.А. Проникновение CRM систем в социальные сети [Электронный ресурс] / Ушакова И.А., Панасенко С.А // Системи обробки інформації. – 2011. – № 7(97). – С. 43-47

47. Фінансовий ринок [Текст]: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / С. О. Маслова, О. А. Опалов. – 2-ге вид., випр. – К. : Каравела, 2003. – 344 с.

48. Фінансовий ринок [Текст]: навч. посіб. / В. М. Шелудько. – 2-ге вид., перероб. і допов. – К. : Знання – Прес, 2003. – 535 с.

49. Финансы, денежное обращение и кредит [Текст]: Учебник / Под ред. проф. Н.Ф. Самсонова. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 448 с.

50. Функції кредитного ринку та їх еволюція / Г. В. Миськів // Часопис економічних реформ. – 2014. – № 1. – С. 43–48. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Cher_2014_1_10.pdf

51. Харчук Т.В. Підходи до визначення конкурентних переваг підприємства [Текст] / Т.В.Харчук // Экономика и управление. – 2011. – №6. – С. 68-71.

52. Шевцова О.Й. Конкуренція на фінансовому ринку: банківські конкурентні переваги / О.Й. Шевцова, В.І. Віхлевщук // [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ekpr/2009_25/shevcova.htm

53. Юркевич О.М. Місце та роль кредитних компаній на фінансовому ринку України [Текст] / О. М. Юркевич // Фінанси України: Науково-теоретичний та інформаційно-практичний журнал . – 2009. – № 11. – С. 88-94

54. Як правильно вибрати кредит - вибір між банківським споживчим, цільовим і небанківським кредитом [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kredit-bank.com.ua/yunikredit-bank-vigidni-umovi-kredituvannya/yak-pravilno-vibrati-kredit-vibir-mizh-bankivskim.html>

54.Чернова С.А., Алиева М.Ю. Методические подходы к оценке конкурентоспособности региональных коммерческих банков / С.А. Чернова, М.Ю. Алиева // Известия УрГЭУ. – 2015.– №1(57). – С.89–99.

- 55.. Глинский В.В., Ионин В.Г. Статистический анализ: Учебное пособие / В.В. Глинский, В.Г. Ионин. – М.: ИНФРА-М, 2002. – 241 с.
- 56.. Горелова Г.В. Когнитивный анализ и моделирование устойчивого развития социально-экономических систем / Г.В. Горелова, Е.Н. Захарова, Л.А. Гинис. – Ростов на Дону: Изд-во Рост.ун-та, 2005. – 280 с.
57. Грабовецкий Б.Є. Економічне прогнозування і планування: Навчальний посібник / Б.Є. Грабовецкий. – Київ: Центр навчальної літератури, 2003. – 188 с.
58. Степашко В.С. Про задачу нормалізації економічних показників. Моделі розрахунку інтегрального індексу для груп первинних економічних показників // Науково-технічна інформація. – 2005. – №9. – С. 32 – 36.
59. Синки Дж. Финансовый менеджмент в коммерческом банке и в индустрии финансовых услуг / Джозеф Синки-мл.; пер. с англ. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2007. – 1018 с.
60. Долан Эдвин Дж. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика / Э. Дж. Долан, К. Д. Кэмпбелл, Дж. Р. Кэмпбелл; [пер. с англ. В.В. Лукашевича и др.; под общ. ред. В. В. Лукашевича]. – М. : АНК и др., 1996.
61. П'ятницька Г.І. Інноваційні стратегії в сучасних умовах господарювання: суть та наукові підходи до формування вибору / Г.І. П'ятницька // Проблеми науки. – 2004. – № 11. – С. 21–29.
- 62.. Блауг М. Управління інноваціям: Україна та зарубіжний досвід : Монографія / М. Блауг. – К.: Вікторія, 2011. – 312 с.
- 63.. Інвестиційно-інноваційні чинники формування розвитку й управління підприємства/ Д.В. Солоха, В.В. Морева, С.О. Чирков, В.Я. Козлова, О.В. Белякова. – Донецьк: СПД Дмитренко Л. Р., 2010. – 400 с.